

“วัจนกรรม” มิติใหม่ในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา : ผลการจัดการเรียนรู้
รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
‘Speech Acts’ The New Dimension of Thai Language Teaching in High School :
The Effect of Learning Management using Problem - Based Learning
and Role Play Activity on ‘Speech Acts Analysis’ Unit to Grade 12th Students

อุกฤษฏ์ คำเสนา*

Aukkrit Khamsena

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม และ 2) ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 28 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนรู้ และ 3) แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า 0.67 – 1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวมทั้งสิ้น 6 คาบเรียน จากนั้นทดสอบหลังเรียนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม ส่งผลให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถ้อยคำเจตนาแอบแฝงในการสื่อสารได้และสามารถเลือกสรรถ้อยคำที่มีความสุภาพในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ โดยแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 76.78 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน (E_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 77.15 จึงสรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.78 / 77.15 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 75/75 ส่วนผลความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวมพบว่ามีผลในระดับมาก ($\mu = 4.45$, $SD = 0.69$)

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน; บทบาทสมมติ; วัจนกรรม; วิชาภาษาไทย

ครู, โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Teacher, Kudkhonkaenwittayakom School, The Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen

Received: March 14, 2024/ Revised: June 18, 2024/ Accepted: June 25, 2024

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study the effect of speech acts analysis learning management using problem - based learning and role play activity to grade 12th students and 2) To Assess the opinions of grade 12th students towards the problem - based learning and role play activity in ‘Speech Acts Analysis’ unit. The participants were 28 grade 12th students in the second semester of academic year 2023, drawn by purposive sampling. The research instruments consisted of 1) lesson plans using problem - based learning and role play activity in ‘Speech Acts Analysis’ unit. 2) the speech acts analysis achievement test and 3) the student’s opinion questionnaires. The instruments were evaluated the Index of Item Objective Congruence (IOC) by experts and were selected only resulted between 0.67 – 1.00. The data were collected by using 4 lesson plans in 6 hours and were analyzed by average (μ), standard deviation (σ), percentage (%) and descriptive analytics. The research finding were as follows: the lesson plans using problem - based learning and role play activity in ‘Speech Acts Analysis’ unit effected the student to analysis what intention has in any speech acts and be able to communicate with politeness through sociocultural - context. Therefore, the lesson plan was effective as 76.78 percent. After learning, the average of students score was for 77.15 percent, which both were higher than the criteria set at 75/75. And the average of the student’s opinion by overall was at the high level ($\mu = 4.45$, $SD = 0.69$).

Keyword: Problem-Based Learning; Role Play; Speech Acts; Thai Language

บทนำ

สังคมมนุษย์ให้ความสำคัญกับคุณภาพและการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากชาติต่าง ๆ ที่ยึดถือความสุภาพเสมอ ถึงแม้ว่าจะมีวิธีแสดงออกถึงคุณภาพแตกต่างกันก็ตาม ในสังคมไทยมักให้ความสำคัญกับความอาวุโสและความอ่อนน้อมถ่อมตน (รุ่งฤทัย จตุรภูษพรพงศ์, 2555: 1) ดังนั้นคนไทยจึงนิยมสื่อสารอย่างสุภาพตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ได้กำหนดคุณภาพของนักเรียนประการหนึ่งว่า “นักเรียนควรสามารถสื่อสารด้วยภาษาให้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และกาลเทศะ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 42) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังปรากฏการใช้ภาษาอย่างไม่สุภาพของนักเรียนและเยาวชนไทยอยู่ โดยคำว่าสุภาพนี้มีใช้แค่การงดเว้นพูดจาหยาบคาย แต่เป็นการแสดงออกทั้งวัจนภาษา

และอวัจนภาษาที่สื่อถึงความสุภาพ ซึ่งจะประเมินค่าขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของแต่ละสังคมว่าการกระทำนั้นสุภาพหรือไม่ (ศิวตล วราเอกศิริ, 2556: 178) ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างจากสถานการณ์การสื่อสารที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสถานศึกษา และเป็นปัญหาในการสื่อสารหนึ่งที่ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยมีประสบการณ์ตรง ดังนี้

“ครูคะ ครูบังกระดานคะ หลบหน่อย”

ณ ห้องเรียนวิชาภาษาไทยซึ่งผู้พูดเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังจดบันทึกเนื้อหาบนกระดาน แต่นักเรียนไม่สามารถจดบันทึกได้อย่างสะดวก เนื่องจากครูผู้สอนยืนบดบังข้อมูลบนกระดานอยู่ จึงได้ตัดสินใจกล่าวด้วยคำดังกล่าวออกมา โดยมีเจตนาเพื่อให้ครูรับรู้ปัญหาและให้ช่วยเคลื่อนไปจุดอื่นแทน หากพิจารณาถ้อยคำดังกล่าวด้วยมุมมองหลักภาษาไทยโดยทั่วไปที่นักเรียนได้เรียนรู้ตามหลักสูตรฯ แล้วจะพบว่า ถ้อยคำในนี้เป็นประโยคกลุ่ม “บอกให้ทำ” แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ถ้อยคำของนักเรียนอาจจะดูเหมือนไม่ได้มีเจตนาเชิงลบก็ตาม แต่ในทางกลับกันสถานการณ์ดังกล่าวนี้ อาจทำให้สามารถตีความได้ว่านักเรียนสื่อสารด้วยความไม่สุภาพ เนื่องจากหากพิจารณาในมุมมองทางทฤษฎีวาทปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) จะพบว่าประโยคดังกล่าวเป็นการใช้วัจนกรรม (Speech Acts) ซึ่งถ้อยคำในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ มีผลกระทบต่อความสุภาพในการสื่อสาร ดังอธิบายต่อไปนี้

วัจนกรรม หมายถึงการใช้ถ้อยคำใด ๆ ที่สามารถทำให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมด้วยกับการแสดงเจตนาบางอย่าง (Austin 1962, อ้างถึงใน วิฑูรย์ เมตตาจิตร, 2558: 9) และหากวิเคราะห์ถ้อยคำข้างต้นจะสามารถตีความตามแนวคิดของ เซิร์ล (สมฤดี วิศทเวทย์, 2546: 145) ได้ว่าเป็น “วัจนกรรมคำหิ” โดยพิจารณาได้จากเงื่อนไขแก่นของวัจนกรรม ที่กล่าวถึงข้อเสียของผู้ฟัง (ระบุว่าครูบังกระดาน) อีกทั้งถ้อยคำนี้ยังปรากฏ “วัจนกรรมสั่ง” (ใช้กริยาลีว่า หลบหน่อย) อีกด้วย นอกจากนี้หากวิเคราะห์ตามบริบทการสื่อสารจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดที่เป็นนักเรียนไม่ควรคำหิและใช้คำสั่งกับครูผู้สอน เพราะขัดแย้งกับหลักวัฒนธรรมของสังคมไทย ดังอธิบายเบื้องต้น แต่ควรใช้วัจนกรรมรูปแบบอื่นมาแทนเพื่อให้สุภาพยิ่งขึ้น อาทิ “คุณครูคะ ข้างหลังของคุณครูคือคำว่า...หรือเปล่าคะ” ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหานี้ด้วยแนวคิดเรื่องวัจนกรรมจะเห็นได้ว่าถ้อยคำของนักเรียนยังปรากฏความไม่สุภาพอยู่อย่างชัดเจน แม้ว่านักเรียนจะมีเจตนาที่ดีในการสื่อสารก็ตาม แต่ยังไม่มีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำที่สุภาพและเหมาะสมตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบในการสื่อสารได้

จากตัวอย่างสภาพปัญหาในการสื่อสารข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนยังขาดองค์ความรู้หรือประสบการณ์ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารเจตนากับบุคคล โอกาส กาลเทศะ และบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่ควรเร่งแก้ไข นอกจากสถานการณ์ข้างต้นแล้ว ยังสามารถพบเจอตัวอย่างถ้อยคำอื่น ๆ ในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น “ครูไม่ต้องอ่านงานละเอียดขนาดนั้นก็ได้ครับ ส่งแล้วก็ให้คะแนนเถอะ” “ผมมาส่งงานนานแล้ว ทำไมยังไม่แก้คะแนนให้อีก” “ผมจะมาแก้ผลการเรียน ครูจะให้แก้ยังงี้” “ถ้าผมติดศูนย์ รดครูก็เข้าศูนย์ฯ” หรือแม้แต่ในบริบทการทำงานในชีวิตประจำวัน เช่น “ช่วยส่งงานที่สั่งด้วย

ขอไปตั้งนานแล้วนะคะ ลืมทำหรือเปล่า” “ทำงานแบบนี้ใช้สมองคิดดีแล้วใช้ไหม” ฯลฯ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การสื่อสารในแต่ละครั้งนั้น คนในสังคมควรตระหนักถึงวิธีการใช้ภาษาให้ประสบความสำเร็จตามเจตนา ควบคู่กับการรักษาความสุภาพอยู่เสมอ เพราะถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีเจตนาเชิงลบ แต่หากขาดความระมัดระวัง ในการสื่อสาร ผู้ฟังอาจสามารถตีความเป็นอย่างอื่นและก่อให้เกิดข้อขัดแย้งตามมาได้

แม้เนื้อหาเรื่องวัจนกรรมจะเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ภาษาและเป็นที่น่าสนใจ แต่จากการทบทวน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลับพบว่า แนวคิดนี้ยังไม่ปรากฏโดยตรงในสาระการเรียนรู้ของระดับชั้นใด ๆ แม้แต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็ตาม ทั้งที่นักเรียนในระดับชั้นนี้จำเป็นต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับคุณภาพนักเรียน ในช่วงชั้นที่ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 22) เนื่องจากในการใช้ชีวิตหลังจบการศึกษามนุษย์ทุกคน ล้วนต้องใช้หลักการสื่อสารให้บรรลุเจตนา พร้อมทั้งสามารถตีความการสื่อสารจากผู้อื่นได้ และต้องใช้หลักการ ยาทหรือความสุภาพร่วมด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าคำสำคัญ “วัจนกรรม” จะไม่ปรากฏในหลักสูตรฯ โดยตรงก็ตาม ในทฤษฎีของผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นนี้สามารถนำมาเป็นหนึ่งในสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีอยู่ได้หลายข้อ เช่น ท 3.1 ม.4-6/5 พูดในโอกาสต่าง ๆ พูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โนมน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม รวมทั้ง ท 3.1 ม.4-6/6 มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด หรือ ท 4.1 ม.4-6/3 ใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่โอกาส กาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งใช้คำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา ระดับของภาษา และที่สำคัญคือสามารถอธิบาย ต่อยอดองค์ความรู้เรื่องประโยคสื่อสารเจตนา (ที่จำกัดแค่เจตนาของประโยคกับรูปภาษาเท่านั้น) ได้ดียิ่งขึ้น และจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจว่าภาษาที่มนุษย์ใช้นั้นสามารถสื่อสารเจตนาอย่างไรได้บ้าง และในแต่ละสถานการณ์ ปัญหาควรใช้วัจนกรรมรูปแบบใดจึงจะบรรลุเป้าหมายในการสนทนาพร้อมกับมีความสุภาพและเหมาะสม ตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมได้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำองค์ความรู้ เรื่อง วัจนกรรม มาประยุกต์ใช้ในการจัด การเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ยังเป็นเพียงองค์ ความรู้ที่นิยมสอนในระดับอุดมศึกษา ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์ (2559: 15) ที่ได้ศึกษา และพัฒนา “รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่าน ตีความของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต” ขึ้น นอกเหนือไปจากนี้แล้วนั้นยังไม่ได้ปรากฏงานวิจัยใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนเนื้อหาวัจนกรรมในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนั้นในการประยุกต์และสังเคราะห์ องค์ความรู้เรื่องดังกล่าวมาสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น อาจจำเป็นต้องใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสม โดยเฉพาะการเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ในเชิงรุก ซึ่งผู้วิจัยพบว่ารูปแบบการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และกิจกรรม

บทบาทสมมติ มีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับการสอนเนื้อหาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหวังที่จะนำองค์ความรู้ด้านวัจนกรรมมาเป็นกรอบสาระเนื้อหาในการสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ทั้งนี้เพื่อเป็นอีกหนึ่งมิติหรือแนวทางใหม่ในการสอนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ในชีวิตจริงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม
- 2) เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและการสื่อสาร และค้นพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติต่างมีความสอดคล้อง และสามารถส่งเสริมผลการเรียนรู้แก่นักเรียนในเรื่องการวิเคราะห์วัจนกรรมได้ ดังอธิบายต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก โดยผู้สอนอาจนำนักเรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริงหรือจัดสภาพการณ์ปัญหาที่ใกล้เคียงเพื่อให้นักเรียนเผชิญปัญหา ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน (ทศนา แคมมณี, 2555: 137-138) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผลงานวิจัยของ จุฑามาศ กุลศรีโล และคณะ (2565: 45) พร้อม กับสุภาภรณ์ ทาศิริ (2562: 10) และณัชชา อ่อนสัมพันธ์ (2562: 88) ต่างมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับภาษาและการสื่อสารได้จริง โดยมีความเหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

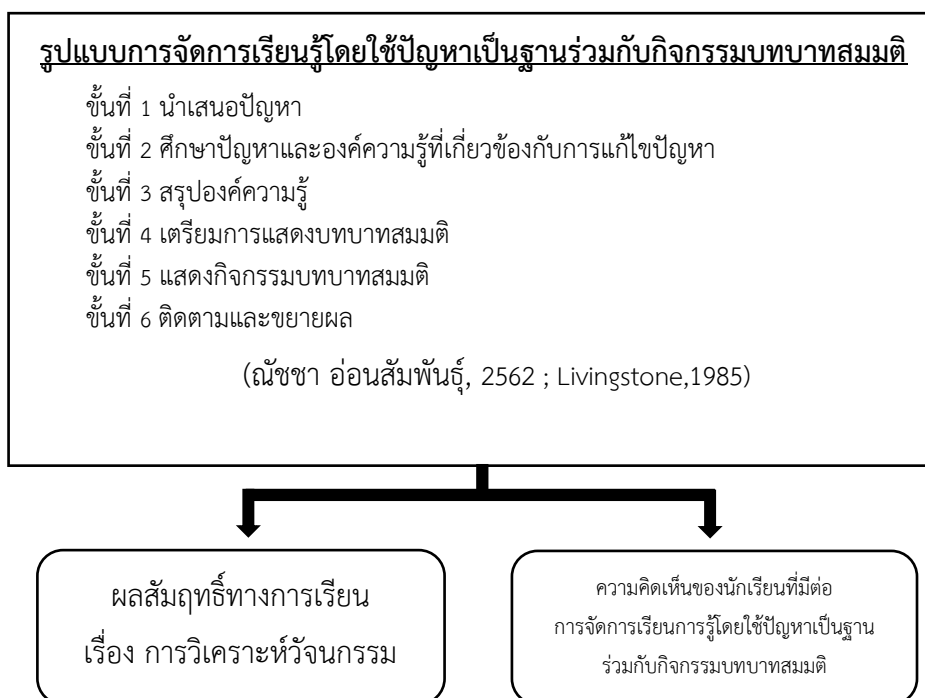
การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play Activity) เป็นกิจกรรมการสอนที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชากลุ่มภาษา ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ สุชาดา ทิพย์มนตรี (2556: 84) ณัฐชญา บุปผาชาติ (2561: 86) และอนุชิน ตาปราบ (2566: 381) โดยผลการวิจัยต่างมีผลสอดคล้องกัน คือ การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทางภาษาได้จริง และยังทำให้นักเรียน

มีความมั่นใจในตัวเองมากยิ่งขึ้น และจากงานวิจัยของ ชิตธิณัฐ คอมแพงจันทร์ (2564: 212) ยังค้นพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื้อหาภาษาไทยสูงขึ้น และมีความคิดเห็นในการเรียนการสอนในระดับมาก จากการทบทวนวรรณกรรมอาจสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความเหมาะสม เนื่องจากวัจนกรรม เป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาทางภาษาที่ปรากฏในชีวิตจริง และการสอนโดยใช้บทบาทสมมติมีส่วนช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเจตคติที่ดีในการเรียน

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพิจารณาใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานจากงานวิจัยของ ณัชชา อ่อนสัมพันธุ์ (2562: 10) ที่ประกอบไปด้วย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำเสนอปัญหา ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ขั้นเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา และขั้นสรุปความรู้ เพื่อนำมาบูรณาการกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติตามแนวคิดของ Livingstone (1985: 12-17) ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นเตรียมการของครูผู้สอน ขั้นเตรียมความพร้อมในห้องเรียน ขั้นแสดงกิจกรรมบทบาทสมมติ ขั้นติดตามผล และขั้นขยายผล เพื่อสังเคราะห์เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ โดยได้กำหนดค่านิยามรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไว้ว่า “เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์ปัญหาของการสื่อสารในชีวิตประจำวันมาเป็นประเด็นในการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้า รวมทั้งใช้กระบวนการสร้างละครบทบาทสมมติเพื่อทบทวนความเข้าใจ สรุป และถ่ายทอดองค์ความรู้” ซึ่งสังเคราะห์ได้เป็นกระบวนการ 6 ขั้น ดังกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

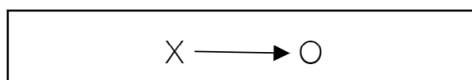

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **แบบแผนการวิจัย** การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบทดลองขั้นต้น โดยวัดผลการทดลองแบบกลุ่มเดียว (one-group posttest only design) ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงแบบแผนการวิจัย

X หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วงจรกรรม

O หมายถึง การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และการประเมินความคิดเห็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. **กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา** คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียน กุดขอนแก่นวิทยาคม จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเงื่อนไข คือ เป็นกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีสุดท้ายที่ลงทะเบียนเรียน ในรายวิชา ท33102 ภาษาไทยพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในรายวิชาดังกล่าว

3. เครื่องมือการวิจัย มีดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วงจรกรรม รายวิชา ท33102 ภาษาไทยพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยออกแบบ เป็นหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การวิเคราะห์วงจรกรรม จำนวน 4 แผน 6 ชั่วโมง

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวิเคราะห์วงจรกรรม จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ แบบจับคู่ และแบบทดสอบอัตนัย

3.3 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. **การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ** ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการวิจัยทั้ง 3 รายการข้างต้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบความถูกต้องและประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นปรับปรุง แก้ไข พร้อมกับเสนอให้ผู้ประเมินคุณภาพเครื่องมือซ้ำอีกครั้งและคัดเลือก เฉพาะข้อที่ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และประเมินนักเรียน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ฯ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2566 ใช้จำนวน 6 คาบเรียน โดยในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีการวัดและประเมินผลด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติของนักเรียน เพื่อนำคะแนนไปใช้ในการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1) และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน และแบบประเมินความคิดเห็น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผน (E_1) รวมทั้งหาค่าคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2) โดยวิเคราะห์จากสูตร E_1/E_2 ซึ่งกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ 75/75 นอกจากนั้นยังใช้วิเคราะห์ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติอีกด้วย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือย่อยในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เช่น เกณฑ์การให้คะแนน แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรม เป็นต้น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม

จากการประเมินพัฒนาการทางการเรียนรายแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนค่อย ๆ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัจนกรรม ทั้งลักษณะ เจตนาการสื่อสาร รูปแบบวัจนกรรม และเงื่อนไขวัจนกรรมแบบต่าง ๆ อีกทั้งจากการที่ครูนำเสนอสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ลักษณะของความสุข ความไม่สุข จึงทำให้นักเรียนสังเกต เข้าใจองค์ความรู้ จนสามารถทำกิจกรรมทบทวนความเข้าใจจำนวน 5 กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกแผน พร้อมกับสามารถให้เหตุผลที่ถูกต้องตามหลักการที่ได้เรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชิ้นงานสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 คือ การสร้างวิดีโอแสดงบทบาทสมมติ โดยนักเรียนสามารถวิเคราะห์วัจนกรรมจากบทบาทสมมติที่แต่ละกลุ่มสร้างสรรค์ขึ้น และขยายผลด้วยการอัปโหลดผ่านทาง Facebook และ Youtube

เมื่อวัดและประเมินผลการทำกิจกรรมต่าง ๆ จนครบทุกแผน พบว่า นักเรียนมีผลคะแนนเฉลี่ยทั้งห้องเรียนในระหว่างเรียน (E_1) ที่ร้อยละ 76.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 75 รายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนของแผนการเรียนรู้ทุกแผน (E_1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1)
1	72.3
2	74.6
3	79.7
4	80.5
ประสิทธิภาพโดยรวม	76.78

ตอนที่ 2 ผลของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม

ในการตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน นอกจากจะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงสัดส่วนคะแนนของนักเรียนที่สะท้อนความรู้ความเข้าใจในหลักวัจนกรรมและรูปแบบวัจนกรรมแล้ว (ข้อสอบตอนที่ 1 และตอนที่ 2) ในการตรวจข้อสอบตอนที่ 3 ยังทำให้ค้นพบว่า นักเรียนสามารถประยุกต์หลักการความสุภาพมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ได้อย่างน่าสนใจ โดยที่ยังสื่อสารได้ชัดเจน นอกจากนั้น ในข้อสอบตอนที่ 4 นักเรียนยังสามารถวิเคราะห์บทบาทสมมติที่กำหนดให้แล้ววิเคราะห์เจตนา รูปแบบวัจนกรรมเงื่อนไขวัจนกรรมได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งสามารถใช้วัจนกรรมตอบกลับได้อย่างสุภาพตามจุดมุ่งหมายของบทเรียน

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2) พบว่ามีผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลค่าสถิติจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยคะแนนนักเรียน (μ)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	คิดเป็นร้อยละ
28	20	15.43	1.64	77.15

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม มีค่าเท่ากับ 15.43 คิดเป็นร้อยละ 77.15 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 75

ดังนั้นจากข้อมูลผลการวิจัยในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 จึงสามารถสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.78/77.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม

ประเด็นการประเมิน	μ	σ	แปลผลอยู่ในระดับ
ด้านครูผู้สอน			
ครูชี้แจงจุดประสงค์และประโยชน์ของการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน	4.52	0.57	มากที่สุด
ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดเป็นหลัก	4.41	0.82	มาก
ครูแบ่งนักเรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มแบบละความสามาร	4.03	0.87	มาก
ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และสะท้อนผลเสมอ	4.31	0.71	มาก
ครูเปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมจากความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก	4.31	0.89	มาก
รวม	4.32	0.77	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ	4.55	0.74	มากที่สุด
นักเรียนได้ใช้ทักษะในการสื่อสาร เช่น การสรุปความ การคิดวิเคราะห์ การนำเสนอ	4.34	0.67	มาก
นักเรียนเห็นว่าการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติมีส่วนช่วยให้เรียนรู้เนื้อหาเรื่องวัจนกรรมได้ดียิ่งขึ้น	4.79	0.49	มากที่สุด
นักเรียนเห็นว่าสถานการณ์ปัญหาของการสื่อสารต่าง ๆ ช่วยให้ได้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น	4.83	0.38	มากที่สุด
นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางเทคโนโลยีจากการถ่ายทำและตัดต่อวิดีโอ	4.62	0.73	มากที่สุด
นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้จากการสังเกต วิเคราะห์ และสังเคราะห์ด้วยตนเอง มากกว่ารับการถ่ายทอดจากครู	4.14	0.74	มาก
รวม	4.55	0.63	มากที่สุด
ด้านเนื้อหาบทเรียน			
เนื้อหาเรื่องวัจนกรรมเป็นเรื่องแปลกใหม่ น่าสนใจและเหมาะสมกับระดับความสามารถนักเรียน	4.59	0.57	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	μ	σ	แปลผลอยู่ในระดับ
เนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมเป็นเนื้อหาที่ครูควรสอนนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษาถัดไป	4.59	0.63	มากที่สุด
กรณีศึกษาหรือตัวอย่างที่ครูหยิบยกประกอบในการเรียน มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง	4.38	0.86	มาก
เนื้อหาบทเรียนเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อการสื่อสาร ในการดำรงชีวิตและการทำงานของนักเรียน	4.76	0.44	มากที่สุด
เนื้อหาบทเรียนสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณธรรม ที่สำคัญของมนุษย์ เช่น การมีสติ ระมัดระวังคำพูด เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น ฯลฯ	4.31	0.81	มาก
รวม	4.52	0.66	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้			
การเรียนรู้สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเรียนวิชาภาษาไทยได้	4.41	0.73	มาก
นักเรียนสามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นได้ และมีอิสระในการ เรียนรู้	4.48	0.69	มาก
นักเรียนรู้สึกสนุก มีความสุขในการเรียนรู้ และเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ เพื่อนในชั้นเรียน	4.17	0.76	มาก
รวม	4.36	0.73	มาก
สรุปผลโดยภาพรวม	4.45	0.69	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ
ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัฒนธรรม พบว่า ผลการประเมินด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ
ด้านเนื้อหาบทเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.36 อยู่ในระดับมาก และครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

**ตอนที่ 1 อภิปรายผลของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาท
สมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัฒนธรรม**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.78/77.15 ซึ่งสูงกว่าตามเกณฑ์
ที่ตั้งไว้ คือ 75/75 และถือว่าเป็นค่าที่สามารถยอมรับได้ตามหลักการเกณฑ์ประกันประสิทธิภาพของเครื่องมือ
(วโร เพ็งสวัสดิ์, 2546: 42-45)

สาเหตุที่แผนการจัดการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ของการวิจัย อาจเป็นเพราะว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนได้นำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการสนทนาในชีวิตประจำวันมาเป็นโจทย์การเรียนรู้ กำหนดให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มอย่างหลากหลายมาช่วยให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ได้อย่างชัดเจน มีความสนุกสนาน ทำลายความสามารถ พร้อมทั้งกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำนั้นมีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ซึ่งข้อเท็จจริงจากผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ไพศาล สุวรรณน้อย (2559: 9) ที่สรุปการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่าสามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้จากบริบทจริง เกิดทักษะการคิดขั้นสูง เกิดแรงจูงใจในการเรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับที่ อนุชิน ตาปราบ (2566: 378) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมบทบาทสมมติไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกทั้งด้านความคิด ความสามารถ ความรู้สึกตามสถานการณ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการจัดการเรียนรู้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทบาทสมมติ เรื่อง การวิเคราะห์วัจนกรรม

จากผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวมสรุปได้ว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.45 สามารถแปลผลได้ในระดับมาก และสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาบทเรียน และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สาเหตุอาจเป็นผลมาจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ กุลศรีโร (2565: 44-45) ที่ได้ค้นพบว่านักเรียนที่เรียนรู้โดยรูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อประสมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีผลความคิดเห็นในระดับมาก ในขณะที่ ชนะพล ดุลยเกษม (2528, อ้างถึงใน ชิตธิธัญญ์ คอมแพงจันทร์, 2563: 203) ได้ค้นพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนที่ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย นอกจากนั้นแล้วการวิจัยในครั้งนี้ยังนำบทบาทสมมติมาเป็นส่วนช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมัย สายสินธุ์ (2552: 58) ที่ได้ผลว่า การละเล่นบทบาทสมมติสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาไทยที่ดีขึ้น และทำให้เกิดความสนุกสนาน และงานวิจัยของ นิติพร เชื้อสุวรรณ (2550, อ้างถึงใน มณีกานต์ สิริพัชรสกุล, 2557: 20 - 21) ที่ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์และเจตคติที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

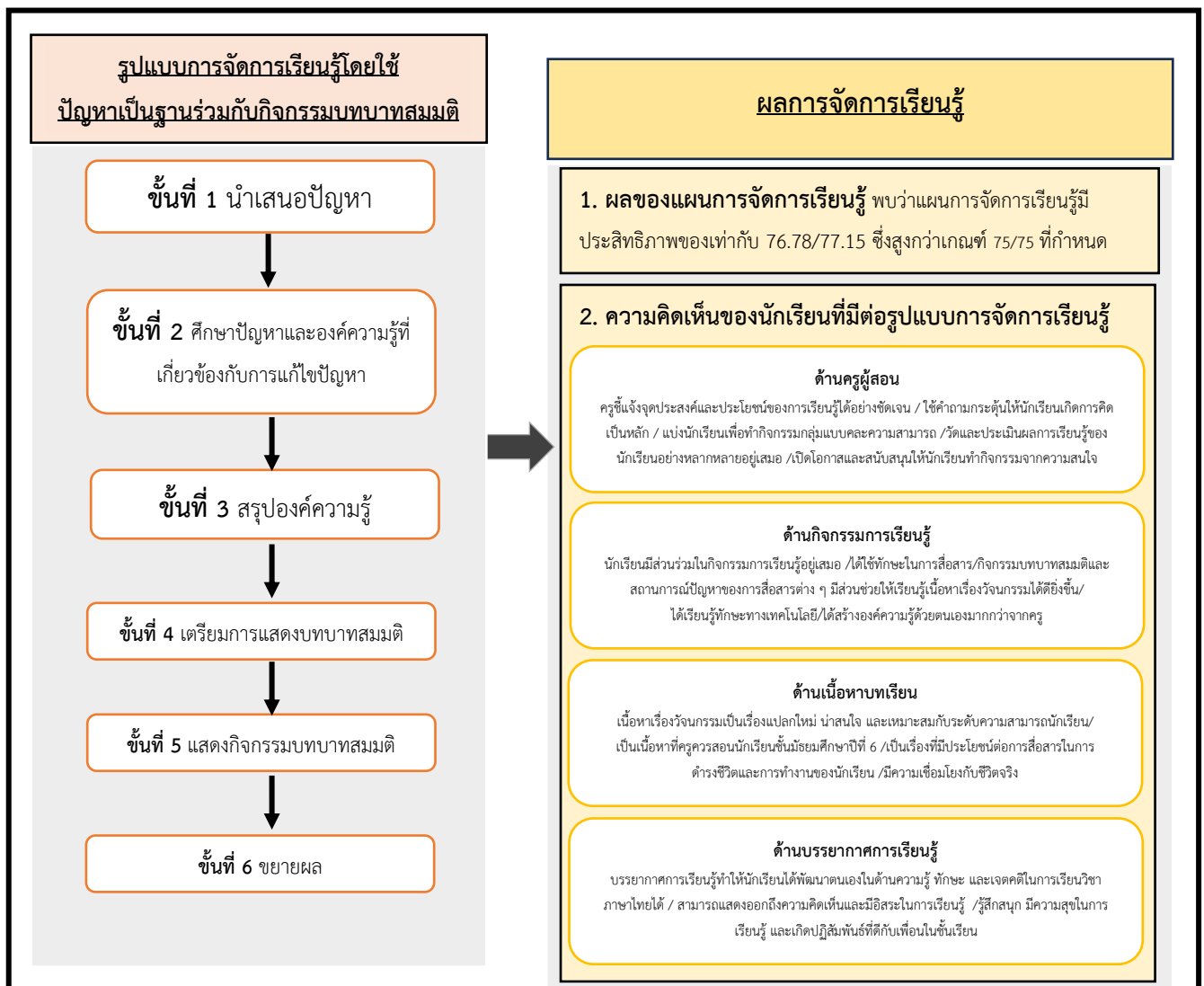
2) ด้านเนื้อหาบทเรียนมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด รองลงมา ทั้งนี้สาเหตุอาจเป็นเพราะเนื้อหาเรื่องวัจนกรรมเป็นการเรียนภาษาไทยในมุมมองที่แปลกใหม่ นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทางภาษาที่นักเรียนคุ้นชินดังที่ กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์ (2559: 8) ให้ความเห็นที่สรุปได้ว่า “วัจนกรรมเป็นการวิเคราะห์ภาษาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมนุษย์ ซึ่งไม่ได้ยึดติดกับกฎเกณฑ์ทางภาษาตามหลักไวยากรณ์” ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้

เพิ่มเติมจากหลักสูตรฯ ส่วนสาเหตุที่นักเรียนสามารถเรียนรู้เรื่องวัจนกรรมได้นั้นเป็นเพราะเนื้อหาสาระนี้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาการสื่อสารโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย รัตนทองคำ (2556: 1) ที่ได้สรุปแนวความคิดการเรียนรู้ของ เพียเจต์ว่า หากนักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือเผชิญปัญหาและประสบการณ์ตรงที่ตนเองเกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ก็จะสามารถช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้นได้

4) ด้านครูผู้สอน และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ มีผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ คณะณง อ่อนนาง (2561: 138) ที่สรุปได้ว่า การสอนในศตวรรษที่ 21 แบบ Active Learning ให้ประสบผลสำเร็งนั้น ครูควรเป็นผู้ที่มีทักษะในการค้นคว้าความรู้ สามารถคัดเลือกเนื้อหาการเรียนที่ทันสมัย มีความสามารถในการประเมินผลใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนรู้ และเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้นักเรียนมากกว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมบทบาทสมมติ ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 นำเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 ศึกษาปัญหาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา ขั้นที่ 3 สรุปองค์ความรู้ ขั้นที่ 4 เตรียมการแสดงบทบาทสมมติ ขั้นที่ 5 แสดงกิจกรรมบทบาทสมมติ และขั้นที่ 6 ติดตามและขยายผล เมื่อผู้วิจัยได้นำกระบวนการดังกล่าวเข้าสู่การศึกษาทดลองทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่จำแนกได้ 2 ประเด็น คือ 1) ผลของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 76.78 / 77.15 และ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน (ครูชี้แจงจุดประสงค์และประโยชน์ของการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดเป็นหลัก แบ่งนักเรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มแบบละความสามารรถ วัดและประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลายอยู่เสมอ พร้อมด้วยเปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรม จากความสนใจ) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ใช้ทักษะในการสื่อสาร อีกทั้งเห็นว่าการกิจกรรมบทบาทสมมติและสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้เรียนรู้เนื้อหาเรื่องวัจนกรรมได้ดี ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางเทคโนโลยี และได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมากกว่าจากครู) ด้านเนื้อหา บทเรียน (เนื้อหาเรื่องวัจนกรรมเป็นเรื่องแปลกใหม่ น่าสนใจ เหมาะสม และควรสอนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 และเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อการสื่อสารในการดำรงชีวิตและการทำงานของนักเรียน เพราะมีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง) และสุดท้ายคือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ (บรรยากาศการเรียนรู้ทำให้ได้พัฒนา ตนเองในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเรียนวิชาภาษาไทย สามารถแสดงออกถึงความคิดเห็น มีอิสระ ในการเรียนรู้ รู้สึกมีความสุขและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในชั้นเรียน)

สรุป

วัจนกรรม เป็นองค์ความรู้ที่ไม่ได้ปรากฏแพร่หลายในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งที่เป็นแนวคิดที่สามารถวิเคราะห์เจตนาในการสื่อสาร สามารถอธิบายผลของถ้อยคำ และกำหนดหลักความ สุภาพที่ปรากฏในการสนทนาได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเรื่อง วัจนกรรม มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรม บทบาทสมมติ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนความคิดเห็น ของนักเรียนในภาพรวมนั้น เห็นพ้องกันว่าเนื้อหาเรื่องวัจนกรรมแปลกใหม่และมีประโยชน์ต่อการ ใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งรูปแบบการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดบรรยากาศ การเรียนรู้ในเชิงบวก และนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากการฝึกคิดและปฏิบัติมากกว่าการบรรยายจากครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การจัดการเรียนรู้เรื่อง วัจนกรรม เป็นเรื่องที่ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจในกรอบเนื้อหาให้ครอบคลุม และสามารถสังเคราะห์ห่อออกมาให้เป็นบทเรียนที่ง่ายต่อการเข้าใจ เน้นการนำเสนอสถานการณ์การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมต่าง ๆ ก่อนแล้วจึงสรุปเป็นองค์ความรู้ จากนั้นควรใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการสื่อสารได้ง่ายขึ้น เช่น บทบาทสมมติ เกม หรือเทคนิควิธีการอื่น ๆ ประกอบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาว่า หากจัดการเรียนรู้เนื้อหาวัจนกรรมกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น หรือระดับความสามารถอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือใช้ประยุกต์ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรูปแบบอื่น จะเกิดผลการวิจัยที่แตกต่างออกไปหรือไม่ อย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์. (2559). *การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามทฤษฎีวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านตีความของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คะเนยะ อ่อนนาง. (2561). *บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนการสอนแบบ Active Learning*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จุฑามาศ กุลศรีโล. (2565). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อประสมเรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 16(3), 38-47.
- ชิตธิณัฐ คอมแพงจันทร์. (2564). *การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรู้ด้านวรรณคดีและวรรณกรรมไทยกรณีศึกษา: นักศึกษาแลกเปลี่ยนสาขาภาษาไทยจาก Yunnan Normal University and Business School*. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 28(2), 191-216.
- ณัชชา อ่อนสัมพันธ์. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐชญา บุปผาชาติ. (2561). *การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ทิตนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 16). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2559). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL)*. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายวิชาการ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณีกานต์ สิริพัชรสกุล. (2557). บทบาทสมมติและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- รุ่งฤทัย จตุรภูษพรพงศ์. (2555). *ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงมารยาทไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ละมัย สายสินธุ์ (2552) ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านออกเสียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ นิทานพื้นบ้านประกอบการจัดกิจกรรมด้วยบทบาทสมมติ. [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2546). *การวิจัยในชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์สุวิริยาสาสน .
- วิฑูรย์ เมตตาจิตร. (2558). *วัจนกรรมการดำเนินนักเรียนของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิวดล วราเอกศิริ. (2556). วัจนกรรมเกี่ยวกับความสุภาพและแนวคิดเรื่องหน้ากับการคุกคามหน้าของตัวละคร ในรามเกียรติ์. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 33(1), 175 – 213.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556). *ทฤษฎีการเรียนรู้พื้นฐาน*. เอกสารประกอบการสอน 475788 การสอนทาง กายภาพบำบัด ภาคต้นปีการศึกษา 2556. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมฤดี วิศทเวทย์. (2546). *ปรัชญาภาษา*. <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~wsomrudi/Speechact.pdf>
- สุชาดา ทิพย์มนตรี. (2556). *ประสิทธิผลของการใช้การแสดงบทบาทสมมติในการสอน "ภาษาอังกฤษ เพื่อการบริการ"*. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุภาภรณ์ ทาศิริ. (2562). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสมุทรปราการ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการสอนแบบปกติ. http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-4-1_1593694823_6112610025.pdf
- อนุชิน ตาปราบ. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติที่มีผลต่อความสามารถในการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 17(3), 375 - 384.
- Livingstone, C. (1985). *Role Play in Language Learning*. Longman Handbooks for Language Teachers.